

Metodický list

Statistika finančních účtů

I. Definice a obsah

Finanční účty představují uzavřený systém účtů, který komplexně zachycuje finanční vztahy v ekonomice včetně vztahu k zahraničí z hlediska ekonomických sektorů a finančních instrumentů. Jsou tvořeny počáteční a konečnou finanční rozvahou a trojicí tokových účtů (finanční účet, účet přecenění a účet ostatních změn objemu aktiv). Systém je uzavřený jak vzhledem k tokům, tak stavům, tzn., že veškeré změny stavů musí být zcela vysvětleny zaznamenanými toky.

Odpovědnost za sestavení čtvrtletních finančních účtů v České republice má Česká národní banka. Data jsou publikována v termínu 104 dní po skončení daného čtvrtletí. Za sestavení ročních finančních účtů je zodpovědný Český statistický úřad. Obě instituce úzce spolupracují při výměně a sdílení statistických zdrojů dat, s cílem dosažení co nejvyšší míry harmonizace uvedených statistik.

II. Zdroje a metodika zjišťování

Sestavení čtvrtletních finančních účtů spoléhá na desítky primárních zdrojů, z nichž část má interní povahu, část pochází od externích poskytovatelů dat. Klíčovým partnerem v oblasti datových zdrojů, ale také v oblasti spolupráce na tvorbě metodiky finančních účtů, je Český statistický úřad. Mezi statistické oblasti, ze kterých pocházejí primární zdroje a ze kterých čtvrtletní finanční účty čerpají, patří:

Interní zdroje:

- Měnová a finanční statistika
- Investiční pozice ve vztahu k zahraničí
- Statistika portfoliových investic
- Finanční rozvahy pojišťovacích společností
- Finanční rozvahy penzijních fondů
- Statistika ostatních finančních zprostředkovatelů
- Statistika fondů kolektivního investování
- Statistiky cenných papírů
- Databáze akcií a ostatních účastí

Externí zdroje:

- Rozvahy vládních institucí a čtvrtletní finanční účty vlády, zdroj ČSÚ QFAGG
- Čtvrtletní výkaz finančních institucí účtujících jako podnikatelé, zdroj ČSÚ Pen3c-04
- Roční finanční účty, zdroj ČSÚ
- Čtvrtletní výkaz o finančních ukazatelích, zdroj ČSÚ P6-04
- Roční výkaz ekonomických subjektů vybraných produkčních odvětví, zdroj ČSÚ P5-01
- Evropská databáze cenných papírů, zdroj ECB CSDB
- Databáze Magnus, zdroj Bisnode ČR, a.s.
- Burza cenných papírů Praha, RM Systém Praha
- Doplnkové informace o emitentech cenných papírů, zdroj výroční zprávy institucí
- Doplnkové zdroje o zaměstnaneckých opcích, zdroj výroční zprávy nefinančních podniků a finančních institucí

III. Členění**a) Kategorie instrumentů**

Měnové zlato a zvláštní práva čerpání	(AF.1)
Měnové zlato	(AF.11)
Zvláštní práva čerpání	(AF.12)
Oběživo a vklady	(AF.2)
Oběživo	(AF.21)
Převoditelné vklady	(AF.22)
Ostatní vklady	(AF.29)
Dluhové cenné papíry	(AF.3)
Krátkodobé cenné papíry	(AF.31)
Dlouhodobé cenné papíry	(AF.32)
Půjčky	(AF.4)
Krátkodobé půjčky	(AF.41)
Dlouhodobé půjčky	(AF.42)
Účasti a akcie nebo podílové listy investičních fondů	(AF.5)
Akcie a ostatní účasti	(AF.51)
Kótované akcie	(AF.511)
Nekótované akcie	(AF.512)
Jiné účasti	(AF.519)
Akcie nebo podílové listy investičních fondů	(AF.52)
Akcie nebo podílové listy peněžních fondů	(AF.521)
Akcie nebo podílové listy investičních fondů	(AF.522)
Pojistné, penzijní a standardizované záruční programy	(AF.6)
Technické rezervy neživotního pojištění	(AF.61)
Životní pojištění a nároky na anuitu	(AF.62)
Penzijní nároky	(AF.63)
Nároky penzijních fondů na správce	(AF.64)
Rezervy na uplatnění standardizovaných záruk	(AF.66)
Finanční deriváty a zaměstnanecké opce na akcie	(AF.7)
Finanční deriváty	(AF.71)
Zaměstnanecké opce na akcie	(AF.72)
Ostatní pohledávky / závazky	(AF.8)
Obchodní úvěry a zálohy	(AF.81)
Jiné pohledávky / závazky	(AF.89)

b) Kategorie sektorů

Národní hospodářství celkem	(S.1)
Nefinanční podniky	(S.11)
Finanční instituce	(S.12)
Centrální banka	(S.121)
Instituce přijímající vklady kromě centrální banky	(S.122)
Fondy peněžního trhu (FPT)	(S.123)
Fondy kolektivního investování jiné než FPT	(S.124)
Ostatní finanční zprostředkovatelé	(S.125)
Pomocné finanční instituce	(S.126)
Kaptivní finanční instituce a půjčovatelé peněz	(S.127)
Pojišťovací společnosti	(S.128)
Penzijní fondy	(S.129)
Vládní instituce	(S.13)
Ústřední vládní instituce	(S.1311)
Místní vládní instituce	(S.1313)
Fondy sociálního zabezpečení	(S.1314)
Domácnosti	(S.14)
Neziskové instituce sloužící domácnostem	(S.15)
Nerezidenti	(S.2)
<i>Měnové finanční instituce</i>	<i>(S.121 + S.122 + S.123)</i>
<i>Ostatní finanční instituce</i>	<i>(S.125 + S.126 + S.127)</i>
<i>Ostatní finanční společnosti</i>	<i>(S.123 + S.124 + .. + S.129)</i>

IV. Způsob výpočtu

Finanční účty jsou sekundární, kompilovanou statistikou. Až na výjimky obecně neexistují přímé datové zdroje sbírané výhradně pro účely finančních účtů. Kompilace finančních účtů vychází z hierarchizace datových zdrojů. Vstupující zdroje se mohou lišit kvalitou, dostupností v požadovaném čase i mírou detailu. Kvalitou dat se kromě věcné přesnosti rozumí také splnění požadavků na soulad s metodikou ESA2010. Hierarchizace dat dovoluje použít zdroj s nižší kvalitou pouze v případě, že potřebný údaj není dostupný ve zdrojích stojících v hierarchii výše. Zdroje, které nejsou v sestavení použity, však plní podpůrnou a kontrolní funkci. Hierarchie primárních zdrojů není pro všechny instrumenty a sektory identická, v případě změn se navíc může měnit v čase. Nutnost datové hierarchie mj. vyplývá z identifikovaných rozdílů v dílčích statistikách.

Finanční vztahy, které nejsou pokryty daty z vlastního sektoru, nebo s využitím protistrany, jsou předmětem odhadových technik. Ekonomický smysl odhadů přitom nespočívá v určení zcela přesné hodnoty, ale spíše v poskytnutí reprezentativních a aktuálních informací, na jejichž základě lze spolehlivě identifikovat sílu finančních vazeb i případná finanční rizika. Mezi nejpoužívanější techniky patří zejména metody rozvrhování ročních časových řad, dopočty na základě bilančních pravidel (tzv. reziduální dopočty), ale jsou využívány i další přístupy, např. použití aktuálních čtvrtletních tzv. referenčních řad. Je-li možné položku finančních účtů odhadnout různými metodami, jsou tyto odhady vzájemně porovnávány a je zvažována jejich ekonomická smysluplnost.

V. Změna metodiky

Nový evropský standard ESA 2010 byl schválen v roce 2013. ČNB publikuje čtvrtletní finanční účty podle nové metodiky od října 2014.

VI. Vykazující subjekty

Čtvrtletní finanční účty jsou sestavovány z výkazů finančního sektoru sbíraných ČNB, statistických výkazů ČSÚ a dále údajů z centrálních úřadů a dalších institucí.